

UIT HET VERHUERBOEK (1390-1439)

Oud. archief van de gemeente Gouda.

De onrust op de arbeidsmarkt is niet een verschijnsel van deze tijd alleen; ook voorheen kende men looneisen en is er zelfs sprake geweest van een loonmaatregel van regeeringswege opgelegd. De stad Gouda kwam ook voor een moeilijke beslissing te staan. Maar werd hierin geholpen door de Magistraat van de stad Leiden. In een brief gedateerd 6 februari 1413, wordt Gouda herinnerd aan een privilege van hertog Aelbrecht van Beyeren.

Leiden schrijft: Scoud, scepene ende rade der stede van Leyden gheven kennen onsen gheminden vrienden, scout, scepene ende rade der stede van der Goude, dat in voerleden tijden onse lieve here hertoghe Aelbrecht van Beueren zaliger ghedachten ons ende allen goeden steden van Hollant ende van Zeelant heeft ghegeven een privilegium om te verhoeden onpunteliken zaken, die in haren neringhe gheschien mochten, wel bezegelt, spreken- de van woerde te woerde alsoe hierna geschreven staat:

'Aelbrecht, bi Gouids ghenade etc. laten weten allen onsen goeden steden van Hollant ende van Zeelant, dat wijd in der waerheit verstaen hebben, dat sommigen misselike ghesellen uut vreemden lande, die van ambochten sijn, eendracht ende vergaderinghe maken in onser steden-boven ghebode van onsen gherechte-van horen loon; dat hem gheset wart voer hoeren arbeyt'.

In het bijzonder wordt in dit stuk de aandacht gevraagd voor de volders, voor de werknemers in de laken-industrie. Deze arbeiders hadden blijkbaar hun looneisen te hoog gesteld. Maar hertog Aelbrecht schrijft: 'So gebiedien wij u allen ende bevelen ernstelike ende elc besionder, die van ambochten sijn, dat ghi in allen onsen steden neemt sulc loen als u van onsen gherechte toegeshet wort ende nyet anders!'

Misschien waren er ook al uitspraken van Kort Geding. Op straffe van een dwangsom was er toen niet bij. Veel erger! 'Ende waer yement, dierre tegens dede, dat onse gherecht uut onsen steden bewisen mochten, dien verbieden wij sijn ambocht te doen overal in onsen landen'...

U merkt wel op, dat er harde maatregelen werden getrof-

fen. O wee, wanneer men er achter kwam, dat een arbeider zwart werkte. 'Waer oec dat zake, dat yement boven onsen gheboden enich ambocht dede, so bevelen wij mi sonderlinge ernste allen onsen bailiuwen, scouten, boden ende rechteren, die personen aen te tasten ende die te houden tot onser behoeff ghevangen ter tijd toe, dat ghi onse wille daerof weet'...

Een arbeidsbureau zal er in het begin van de 15e eeuw wel niet geweest zijn. Dat wil niet zeggen, dat men, om welke reden dan ook, het werk mocht neerleggen en een andere baas mocht zoeken. In hetzelfde verhuurboek staat onder LVI een verordening, die het verloop aan banden legt.

...'Die scout mit die goede luden van den gerecht zijn overdragen ende doen gebieden, dat gheen wercluden wie sij sijn, die in enich werck sijn, uut dien werck, daerin sy sijn gegaen, in ander werck gaen buten consent van dieghene, daer sij eerst int werck sijn, up die boeten van een croen'.

Later zijn de gilden gekomen, die met bijna niet te tellen artikelen voor het lidmaatschap voorwaarden wisten te scheppen waardoor zwart werken bijna niet mogelijk was. Ook zwart laten werken was toen strafbaar.

dr. J.G.W.F. Bik

TERUGBLIK NAAR... (1)

Op 27 januari hield de heer M.C.M. van Adrichem een interessante lezing over het onderwerp 'Buitenplaatsen in het Westland'. Dat gebeurde op zeer deskundige wijze. Op drie, naast elkaar geplaatste, projectieschermen werd een overzichtelijk beeld gegeven van plattegronden, waarop de plaatsen duidelijk waren aangegeven waar de fraaie buitenhuizen zich eens bevonden. Aan de hand van dia's, gemaakt van aquarellen, kreeg men een indruk van de rijkdom aan huizen, tuinen en orangerieën, waar de 18de eeuwse elite zich vermaakte. Weinig of niets is van deze glorie over; wat nog in de grond aanwezig is, wordt overkoepeld door de glazen stad van de glastuinbouw. Over dit unieke onderwerp werden na afloop nog vele vragen gesteld, door de heer van Adrichem op duidelijke wijze beantwoord. Voor alle aanwezigen was het een fijne avond over een zeer bijzonder onderwerp.